

Περιεχόμενα

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η εξέλιξη του λιμανιού του Πειραιά
και η αναπτυξιακή του συμβολή,
1830-1930

Το παραδοσιακό-τοπικό λιμάνι

Κεφάλαιο 1

Συνοπτική διερεύνηση της ελληνικής οικονομίας και τα
σημαντικότερα λιμάνια, 1800-1930

Γενικά	27
Η ελληνική οικονομία κατά τον 19 ^ο αιώνα	28
Τα λιμάνια της Μακεδονίας και της Ρούμελης ως τις αρχές του 19 ^{ου} αιώνα	31
Τα λιμάνια της Πελοποννήσου	32
Τα νησιωτικά ναυτικά κέντρα	36
Τα μικρά άγωνα νησιά	36
Η Σύρος	39
Ο Πειραιάς	44
Η ελληνική οικονομία, 1900-1930	56

Κεφάλαιο 2

Το λιμάνι ως πόλος έλξης για την ανάπτυξη του εμπορίου στον Πειραιά, 1835-1930

Γενικά	65
Μια πόλη αναβιώνει.....	66
Η εξέλιξη του οικιστικού δικτύου στο διπολικό σύστημα Αθήνας-Πειραιά, 1834-1930.....	67
Το λιμάνι πόλος έλξης για το εμπόριο	73
Οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών.....	84
Η πληθυσμική εξέλιξη και η απασχόληση στον Πειραιά, 1834-1930	87

Κεφάλαιο 3

Το λιμάνι ως πόλος έλξης για την εγκατάσταση και την ανάπτυξη της βιομηχανίας στον Πειραιά, 1830-1930

Γενικά	97
Θεωρητικές απόψεις για τη χωροθέτηση των βιομηχανικών επιχειρήσεων σε σχέση με το κόστος μεταφοράς ως το 1930	98
Το κόστος μεταφοράς και η εγκατάσταση της βιομηχανίας στον Πειραιά.....	102
Η εξέλιξη της βιομηχανίας του Πειραιά και ο ρόλος του λιμανιού, 1830-1930	104
Η πρώτη φάση ανάπτυξης – Η εγκατάσταση της βιομηχανίας στον Πειραιά, 1830-1875	104
Η δεύτερη φάση ανάπτυξης – Η απογείωση της πειραιϊκής βιομηχανίας, 1876-1900.....	113
Η τρίτη φάση ανάπτυξης – Η παρακμή του παραδοσιακού Πειραιά, 1900-1930	124

Κεφάλαιο 4

Η εξέλιξη του τοπικού-παραδοσιακού λιμανιού του Πειραιά, 1830-1930

Γενικά	135
Η εξέλιξη της ενδοχώρας του λιμανιού του Πειραιά, 1830-1930.....	136

Το παραδοσιακό λιμάνι του Πειραιά, 1830-1911	142
Η πρώτη περίοδος, 1830-1848	142
Η δεύτερη περίοδος, 1848-1861	142
Η τρίτη περίοδος, 1861-1910	145
Η μεταβατική περίοδος, 1911-1930	153
Οι νέες συνθήκες	153
Η οργάνωση	153
Οι επενδύσεις	154
Η εκμετάλλευση	157
Η κίνηση στο λιμάνι	159

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η εξέλιξη του λιμανιού του Πειραιά και η αναπτυξιακή του συμβολή, 1930-1999 Το εθνικό λιμάνι

Κεφάλαιο 5

Συνοπτική διερεύνηση της διάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας, 1930-1999

Γενικά	171
Η πληθυσμική εξέλιξη και η αστικοποίηση, 1930-1999.....	172
Η ελληνική οικονομία, 1930-1950	176
Η ελληνική οικονομία, 1950-1985	181
Η ελληνική οικονομία, 1985-1999.....	192

Κεφάλαιο 6

Θεωρητικές απόψεις για την αναπτυξιακή συμβολή των λιμανιών, μετά το 1930

Γενικά	197
Θεωρητικές προσεγγίσεις για τη χωροθέτηση των επιχειρήσεων, από το 1930 και μετά	198
Η αναπτυξιακή συμβολή των λιμανιών, από το 1930 και μετά	206

Η αναπτυξιακή συμβολή των λιμανιών στο κεϋνσιανό μοντέλο, 1950-1980.....	206
Η αναπτυξιακή συμβολή των λιμανιών στο νεοφιλελεύθερο μοντέλο, 1980-.....	212

Κεφάλαιο 7

Η εξέλιξη της οικονομίας του Πειραιά στο πλαίσιο του πολεοδομικού συγκροτήματος πρωτεύουσας και ο ρόλος του λιμανιού, 1930-1999

Γενικά	231
Οικονομική και κοινωνική διαίρεση του ενιαίου αστικού χώρου της περιφέρειας πρωτεύουσας, από το 1930 και μετά.....	232
Η εξέλιξη της οικονομίας του Πειραιά, 1930-1999	242
Η εξέλιξη της οικονομίας του Πειραιά, 1930-1955	242
Η εξέλιξη της απασχόλησης στην περιφέρεια πρωτεύουσας και στον Πειραιά, 1955-1988	247
Το λιμάνι του Πειραιά και η συμβολή του στην απασχόληση της τοπικής κοινωνίας, από το 1985 και μετά	257
Η μεθοδολογία	258
Υπηρεσίες του παρέχονται στο λιμάνι του Πειραιά και απασχόληση	261
Η συμβολή του λιμανιού του Πειραιά στην απασχόληση της εθνικής οικονομίας	273

Κεφάλαιο 8

Ο Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς, 1930-1999

Γενικά	279
Μορφές του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των λιμανιών διεθνώς ως το 1930	280
Η σύσταση του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς (ΟΛΠ)	281
Οι αρμοδιότητες του ΟΛΠ.....	281
Οι λόγοι που επέβαλαν την ίδρυση του ΟΛΠ.....	281
Η διοίκηση	282
Η εκμετάλλευση	283
Το εργατικό πρόβλημα	284

Η σύνταξη οριστικού τιμολογίου.....	284
Η ασφαλής διαχείριση των φορτίων.....	285
Οι περιοχές που υπάγονταν στις αρμοδιότητες του ΟΛΠ.....	285
Τα προνόμια του ΟΛΠ.....	287
Η δημιουργία Ελεύθερης ζώνης στον Πειραιά.....	288
Τα Ελεύθερα Λιμάνια και οι Ελεύθερες Ζώνες.....	288
Η Ελεύθερη Ζώνη του Πειραιά.....	290
Ο ρόλος των Λιμενικών Αρχών στο κεϋνσιανό μοντέλο ανάπτυξης, 1940-1980.....	297
Ο ρόλος των Λιμενικών Αρχών στο νεοφιλελεύθερο μοντέλο ανάπτυξης, 1980-σήμερα.....	300
Η ιδιωτικοποίηση του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς (ΟΛΠ) και η μετατροπή του σε ανώνυμη κρατική εταιρεία (ΟΛΠ ΑΕ).....	304
Ο σκοπός της εταιρείας.....	305
Τα όργανα της εταιρείας.....	306

Κεφάλαιο 9

Η εξέλιξη της ναυτιλιακής και της επιβατικής κίνησης, 1930-1999

Γενικά.....	311
Η ναυτιλιακή κίνηση, 1930-1999.....	312
Η εξέλιξη της ναυτιλιακής κίνησης, 1930-1955.....	312
Η εξέλιξη της ναυτιλιακής κίνησης, 1955-1970.....	316
Η εξέλιξη της ναυτιλιακής κίνησης, 1971-1985.....	321
Η εξέλιξη της ναυτιλιακής κίνησης, 1986-1999.....	326
Η εξέλιξη της επιβατικής κίνησης, 1930-1999.....	331
Η εξέλιξη της επιβατικής κίνησης, 1930-1955.....	331
Η εξέλιξη της επιβατικής κίνησης, 1956-1970.....	333
Η εξέλιξη της επιβατικής κίνησης, 1971-1985.....	337
Η εξέλιξη της επιβατικής κίνησης, 1986-1999.....	343

Κεφάλαιο 10

Το εθνικό λιμάνι και η εξέλιξη της εμπορευματικής κίνησης, 1930-1999

Γενικά.....	347
-------------	-----

Η εξέλιξη της εμπορευματικής κίνησης, 1930-1955	348
Η εξέλιξη της εμπορευματικής κίνησης, 1955-1970	357
Η εξέλιξη της εμπορευματικής κίνησης, 1970-1985	362
Ο ρόλος του λιμανιού στο θαλάσσιο εμπόριο της χώρας.....	362
Η εμπορευματική κίνηση στο Πειραιϊκό Λιμενικό Συγκρότημα	364
Η εμπορευματική κίνηση στα Παραρτήματα του λιμανιού.....	367
Η εμπορευματική κίνηση στο Κεντρικό Λιμάνι	369
Η εξέλιξη της εμπορευματικής κίνησης, 1985-1999	380

Κεφάλαιο 11

Οι τάσεις στη διαχείριση των εμπορευματοκιβωτίων και ο ρόλος του Πειραιά στη λιμενική βιομηχανία της Μεσογείου, 1985-1999

Γενικά	387
Η επικράτηση των συνδυασμένων μεταφορών και των logistics	388
Οι τάσεις στις διεθνείς θαλάσσιες μεταφορές των εμπορευματοκιβωτίων.....	390
Οι ναυτιλιακές εταιρείες πλοίων τακτικών δρομολογίων.....	390
Ο στόλος πλοίων εμπορευματοκιβωτίων	396
Οι βασικοί θαλάσσιοι δρόμοι των πλοίων τακτικών δρομολογίων	399
Οι τάσεις στην παγκόσμια λιμενική βιομηχανία.....	400
Οι τάσεις στη λιμενική βιομηχανία της Μεσογείου, 1980-1999.....	404
Το λιμάνι του Πειραιά σημαντικός παίκτης στην αγορά της Μεσογείου:	
Ένα υπόδειγμα βασισμένο στην τεχνική Benchmarking	408
Μεθοδολογία	408
Η αγορά της Μεσογείου.....	412
Το λιμάνι του Πειραιά	415

Κεφάλαιο 12

Εργασιακές σχέσεις και ποιότητα υπηρεσίας στο τερματικό εμπορευματοκιβωτίων του Πειραιά

Γενικά	425
Το σύστημα των εργασιακών σχέσεων	426
Οι εργασιακές σχέσεις στο τερματικό διαχείρισης εμπορευματοκιβωτίων του Πειραιά.....	428
Η μέθοδος	429

Η ανάλυση	429
Η ποιότητα υπηρεσίας στο τερματικό των εμπορευματοκιβωτίων	436
Η μέθοδος	437
Η ανάλυση	438

Κεφάλαιο 13

Επενδυτική και τιμολογιακή πολιτική του ΟΛΠ, 1930-1999

Γενικά	445
Η επενδυτική πολιτική του ΟΛΠ, 1930-1999.....	446
Προγραμματισμός και κατασκευή έργων, 1930-1955.....	446
Προγραμματισμός και κατασκευή έργων, 1955-1970.....	450
Προγραμματισμός και κατασκευή έργων, 1971-1985.....	456
Προγραμματισμός και κατασκευή έργων, 1985-1999.....	462
Η τιμολογιακή πολιτική που ίσχυε μέχρι το 1999.....	464

Κεφάλαιο 14

Τα οικονομικά αποτελέσματα του ΟΛΠ από την άσκηση των βασικών του λειτουργιών, 1930-1999

Γενικά	469
Η οικονομική κατάσταση, 1930-1955	470
Η οικονομική κατάσταση, 1955-1970	474
Η οικονομική κατάσταση, 1970-1985	476
Τα τακτικά έσοδα	477
Τα τακτικά έξοδα	485
Η οικονομική κατάσταση, 1986-1999	494
Τα τακτικά έσοδα	494
Τα τακτικά έξοδα.....	499

Κεφάλαιο 15

Οι λιμενικές επιχειρηματικές συστάδες

Ο σύγχρονος αναπτυξιακός ρόλος του λιμανιού του Πειραιά

Γενικά	501
Οι θεωρίες για τις επιχειρηματικές συστάδες (business clusters)	502

Ορισμός και χαρακτηριστικά των επιχειρηματικών συστάδων	505
Τα οφέλη από τη δημιουργία των επιχειρηματικών συστάδων.....	508
Η λιμενική επιχειρηματική συστάδα (λιμενικό cluster)	510
Ανάπτυξη λιμενικής επιχειρηματικής συστάδας στον Πειραιά	514
Η επίδοση της επιχειρηματικής συστάδας	516
Η δομή (structure) της λιμενικής επιχειρηματικής συστάδας.....	517
Η διακυβέρνηση (governance) της λιμενικής επιχειρηματικής συστάδας	521